

HET MUSEUM VOOR HEEM- EN OUDHEIDKUNDE STELT VOOR

Van belleman tot schoolfrik

Ons dorp – en dan hebben we het in de eerste plaats over Kontich – is altijd een belangrijk onderwijscentrum geweest. Al in lang vervlogen tijden stuurden rijke ouders uit de stad hun kinderen op pensionaat in het landelijke Kontich. Frisse lucht en verse melk à volonté. Ook de parochie en de gemeente zorgden voor een schoollokaal en een onderwijzer – die dikwijls ook koster was, want (ook toen al!) onderbetaald. Dat was dan voor de arme dorpskinderen. Zo'n tweehonderd jaar geleden werd de school dan meer en meer een gemeentelijke aangelegenheid. Er kwamen meer onderwijzers en ondermeesters, want er kwamen ook alsmaar meer kinderen. Vanaf 1852 stonden hun klasjes in de Molenstraat., en konden ze daar lawaai maken. Joelend liepen ze langs de gedempte leemputten en de terreinen van het schuttersgild. De directeur ging zijn nood klagen bij de burgemeester. Hij kon ze nog maar moeilijk tot de orde roepen en smeekte om assistentie.

En zo kwam de bel terecht in de Gemeenteschool. Niet Marc De Bel – die was toen bij lange nog niet geboren – maar het instrument van de belleman. Nanten had de ondankbare taak om alle boodschappen van het gemeentebestuur te gaan afroepen op alle straathoeken en in alle dorpswijken. Eerst klepelde hij de mensen bij elkaar en dan schreeuwde hij zich schor. Om dan te horen: “Was het dat maar? Moesten wij dààr alles voor laten vallen?” – “En,” voegde de burgemeester er aan toe, “er is nu toch de Gazet van Contich...” En daarom schonk hij met een joviaal gebaar de bel van de belleman aan het schoolhoofd.

Een van de belangrijkste taken van de bestuurder – of hij nu Cassiers heette, of Moers, De Belder of Van Dijk – was stipt op tijd de bel te luiden. De jongens lagen op vinkenslag, want het was een hele eer om ze te mogen gaan halen en aan de meester te geven. Alleen had De Belder de onhebbelijke gewoonte om rond te wandelen, de klepel in zijn vuist, en links en rechts even iemand met de essenhouten steel een tik te geven. Dat werd hem niet in dank afgenomen en nu zijn er nog altijd overlevenden uit die tijd die klagen over een te plat achterhoofd.

In de tijd van directeur Janssens waren er lepe meesters. Zo was er een die zei: “Ik zal er wel voor zorgen dat de speeltijd wat langer duurt!”. Hij ging naar “den bureau” en hield zijn baas aan de klap zodat die de tijd vergat, en vergat te bellen. Tot hij het in het snuitje kreeg, en ook weer naar de burgemeester teende. Zo is er dan uiteindelijk de elektrische bel geïnstalleerd. Gedaan met de link naar de volkscultuur. Gedaan ook met de kindermishandeling.

Trouwens, in de zusterschool hadden ze al lang zo'n modern spul. Niet te verwonderen, want zij moesten zich vroeger behelpen met een houten klepper. En zo wordt meteen duidelijk wat er op de tweede foto staat. Het geluid is een stuk lieflijker dan dat van die luide bel, maar de kinderen werden even goed in discipline en gehoorzaamheid opgevoed. Eerlijkheidshalve moeten we wel toegeven dat dit exemplaar in gebruik was in Broechem of in Emblem. Wij overstijgen al eens graag onze gemeentegrenzen.

Deze voorwerpen zijn inderdaad niet typisch voor Kontich. In elk ander Vlaams dorp vind je dezelfde dingen wel terug. Maar het zijn de verhalen achter een dergelijke bel die dit voorwerp aan de alledaagse grijsheid onttrekken. Jongens met een afgeplat achterhoofd – wegens van de bel gekregen – vind je echt niet alleen in Kontich. En wees gerust, van De Panne tot Maaseik zijn er kinderen geweest die maar wat graag met de bel wilden pronken, het statussymbool van de betere scholier, of van de febbekak van de hoofdonderwijzer, want de echte deugnieten die geraakten natuurlijk nooit in contact met die bel, tenzij via hun achterhoofd.

Beide voorwerpen zijn blikvangers in onze toonkast over het schoolleven. In die kast vind je nog heel wat voorwerpen uit het vroegere schoolleven. Het een al wat ouder dan het andere, maar de meeste dingen zijn in onbruik geraakt. Houten boekentassen (soms met lei langs de binnenkant) zijn allang vervangen door supermoderne rugzakken met flashy kleuren. Eén van de talrijke thema's om even bij te mijmeren in ons Museum voor Heem- en Oudheidkunde, dagelijks te bezoeken.

Onze bel staat nu stil te wezen. Haar luid leven ligt allang
achter de rug. Alleen bij grote gelegenheden mag ze uit
haar kast, zoals bij de opening van het museum.
Toen hebben we het museum letterlijk ingeluid.
En wees gerust, vele aanwezige gasten droomden weg bij
het heldere geluid van onze traditierijke schoolbel.
En met hun hand wreven ze even over het achterhoofd.
Op hun lippen verscheen een tevreden glimlach.

Frank Hellemans

TER HERINNERING.

De boeken "Geschiedenis van Kontich", "Geschiedenis van Waarloos" en "Toponymie van Waarloos" zijn nog steeds te verkrijgen aan de respectievelijke prijs van 50 – 30 en 15 EUR wanneer u ze afhaalt aan de gemeentekas tijdens de openingsuren van het gemeentehuis.

Indien ze moeten worden opgestuurd kost die 6,25 EUR voor de "Geschiedenis van Kontich" en de "Geschiedenis van Waarloos" en 3,75 EUR voor de "Toponymie van Waarloos".

Museum voor Heem- en Oudheidkunde in Kontich,
Sint-Jansplein (naast bibliotheek)
Elke zondag geopend van 14 tot 17 u., gratis toegang,
gidsen zijn aanwezig
Geopend op weekdays tijdens de openingsuren van de
cultuurdienst